

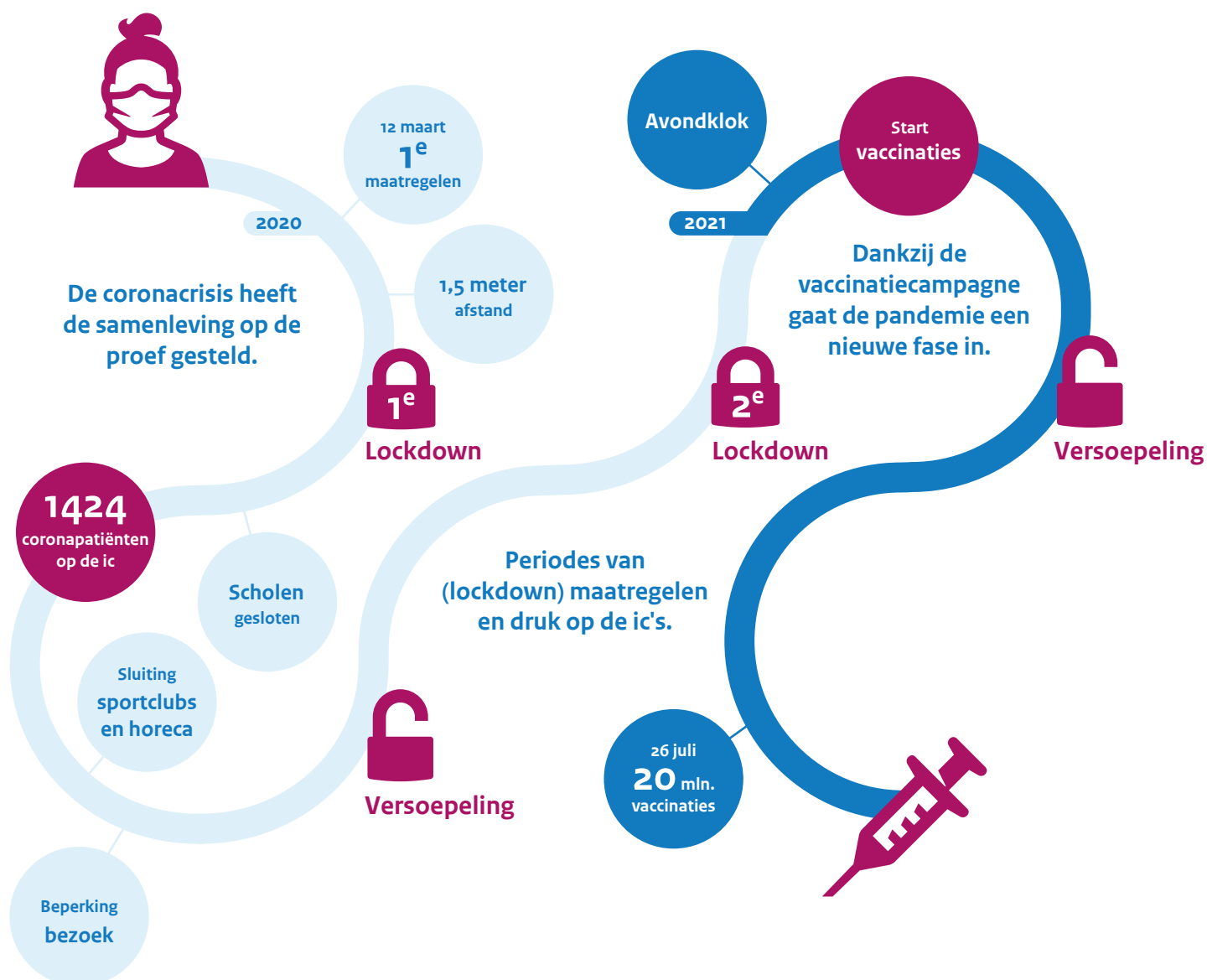

Samenvatting Miljoenennota 2022

De coronacrisis heeft geleid tot periodes van ingrijpende maatregelen

Corona heeft de samenleving het afgelopen anderhalf jaar op de proef gesteld en de persoonlijke gevolgen zijn voor velen zwaar. De pandemie veranderde ons dagelijks leven ingrijpend. Veel mensen werden ziek en er waren ongekennde maatregelen nodig. Sommige huishoudens en bedrijven zijn zwaar aangedaan en het leed is groot en zeer persoonlijk. Toch lijkt Nederland zich als

geheel boven verwachting goed te herstellen. Het zegt veel over de veerkracht en het aanpassingsvermogen van onze samenleving dat het merendeel van de Nederlanders gelukkig bleef met hun leven, ondanks de moeilijke periode en het feit dat we elkaar veel minder konden zien.

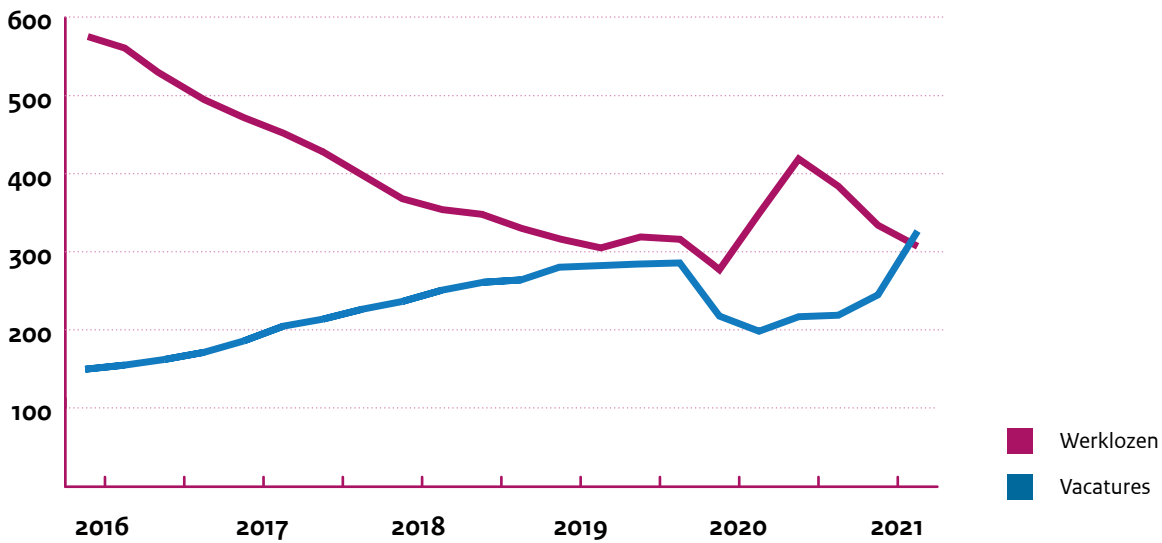

De economie herstelt zich sneller dan verwacht

Gegeven de ingrijpende gevolgen van het virus en de coronamaatregelen staat de economie er goed voor. De economische gevolgen van de coronacrisis waren groot. Het sociale maar ook het economische leven kwam voor een

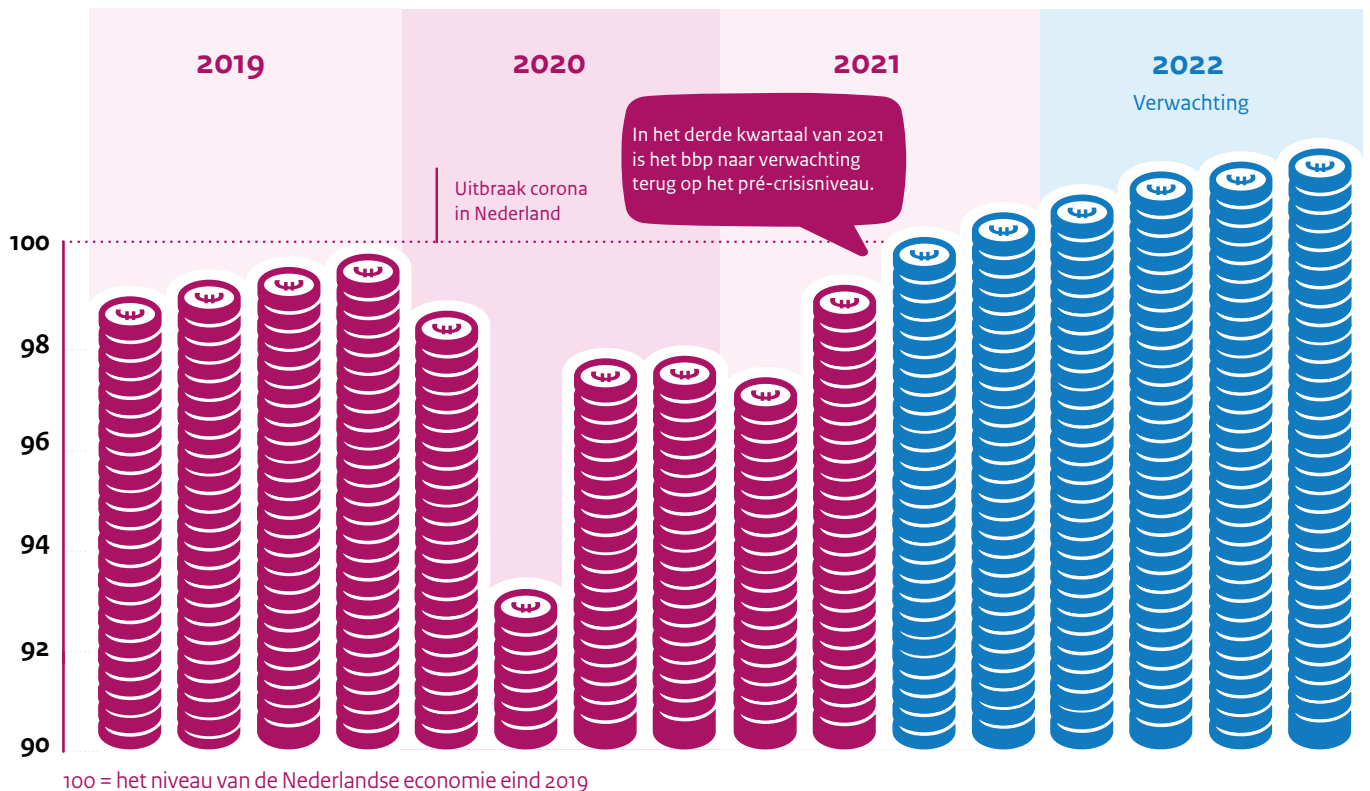
deel tot stilstand. Dankzij het aanpassingsvermogen van burgers en bedrijven, de steunmaatregelen en de vaccinatiecampagne wordt een spoedig herstel van de economie verwacht. Evengoed laat deze crisis diepe sporen na.

Ontwikkeling werkloosheid en vacatures (x 1000)

Ontwikkeling bbp

(bbp = wat we in Nederland met elkaar verdienen)

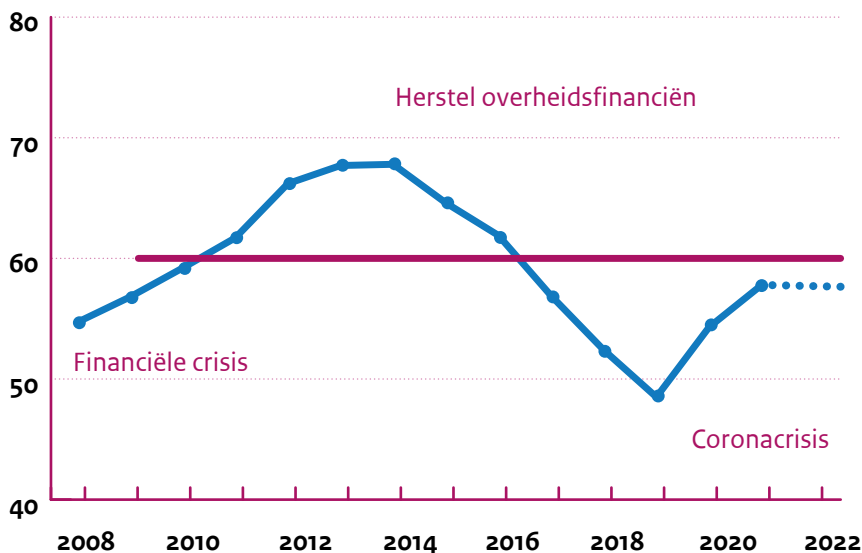
100 = het niveau van de Nederlandse economie eind 2019

Ruimhartige steun van de overheid maakt snel herstel mogelijk

De snelheid van het herstel is mede mogelijk dankzij de ruime en snelle ondersteuning vanuit de overheid. Op deze uitzonderlijke crisis heeft het kabinet gereageerd met ongekende nood- en steunmaatregelen voor bedrijven en zelfstandigen die gebukt gingen onder de gevolgen van de coronacrisis. In totaal is voor ruim 80 miljard euro aan noodsteun toegezegd. Om de nooduitgaven te betalen is de overheid extra schulden aangegaan. Daardoor konden geplande overheidsinvesteringen doorgaan zonder extra belasting te

heffen. Door de eerder opgebouwde buffers blijft de overheidsschuld binnen de perken, maar budgettaire ruimte is niet onbeperkt. We weten immers niet hoe de toekomst eruit zal zien, wat het belang van buffers onderstreept. Met de gevorderde vaccinatiecampagne breekt een nieuwe fase van de virusbestrijding aan en daarmee ook van het economische coronabeleid. De noodmaatregelen die effectief waren tijdens de acute fase van de coronacrisis, zijn in deze fase niet meer nodig.

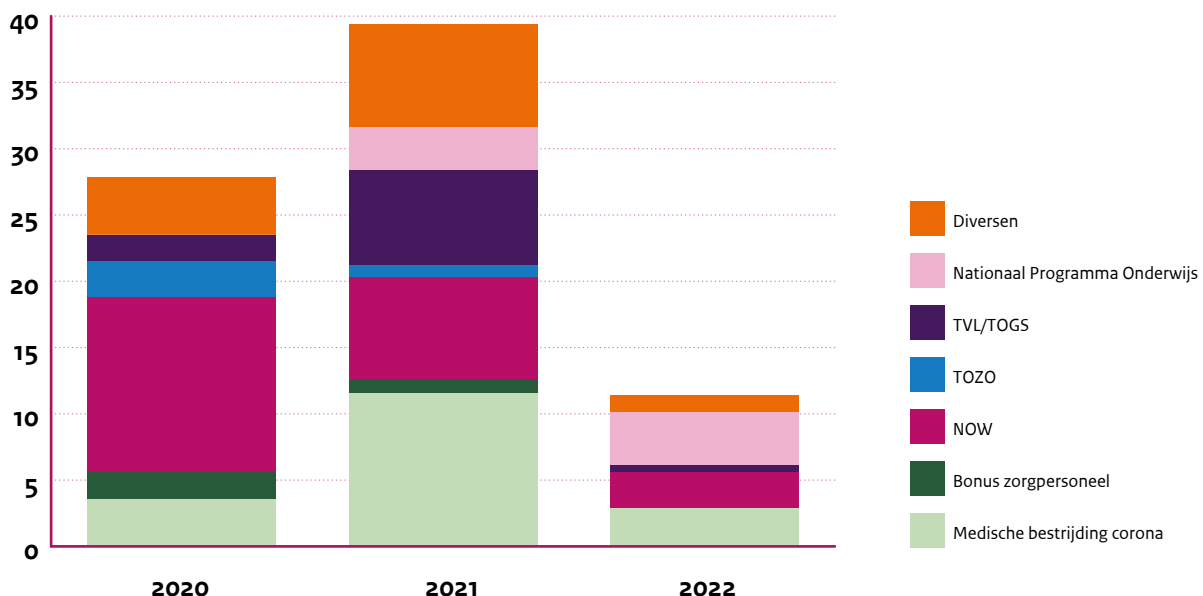
Schuld als percentage van het bbp

60%

Europese grenswaarde ten opzichte van bruto binnenlands product

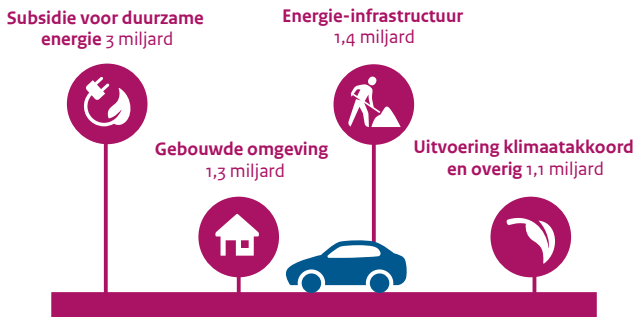
Corona-uitgaven, miljarden euro's

Beleidsmaatregelen voor 2022

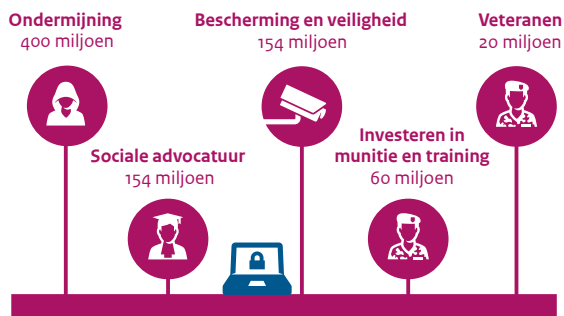
Gezien de demissionaire status van het kabinet bevat de Miljoenennota geen grote beleidswijzingen,

maar doet het kabinet op een aantal thema's wel al gerichte investeringen.

Klimaat

Het kabinet zet aanvullende stappen om de emissie van broeikasgassen tegen te gaan. In totaal investeert het kabinet ruim 6,8 miljard euro extra in klimaatmaatregelen, bovenop het bestaande klimaatbeleid. Een deel hiervan is nodig voor de uitvoering van het Klimaatakkoord. Het pakket is er voor de rest op gericht om verder uitvoering te geven aan het Urgenda-vonnis. Het kabinet is zich ervan bewust dat de komende jaren verder klimaatbeleid nodig is om de klimaatdoelen te halen. De maatregelen die het kabinet nu neemt, gegeven zijn demissionaire status, dragen hieraan bij.

Veiligheid

Vanaf volgend jaar is er structureel extra geld beschikbaar voor de aanpak van ondermijnende criminaliteit en om de bescherming en veiligheid te versterken. Ook verhoogt het kabinet de vergoedingen van de sociale advocatuur, om zo toegang tot en beschikbaarheid van rechtsbijstand te waarborgen. Daarnaast zet het kabinet vanaf 2021 in op de opleiding en training van militairen en zorgt het voor voldoende beschikbare munitie. Hiermee investeert dit kabinet in een toename van de gereedheid van Defensie. Ook komt er extra geld beschikbaar voor veteranen.

Extra geld voor woningbouw

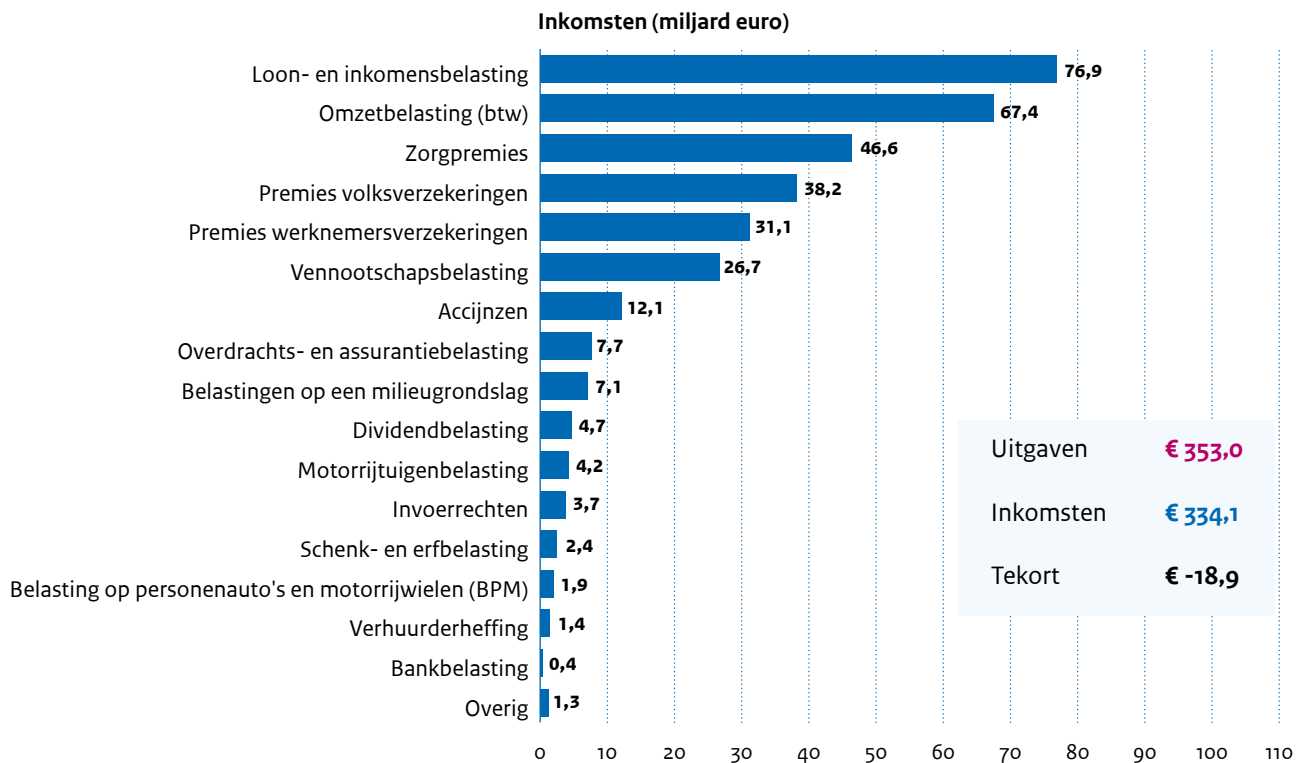
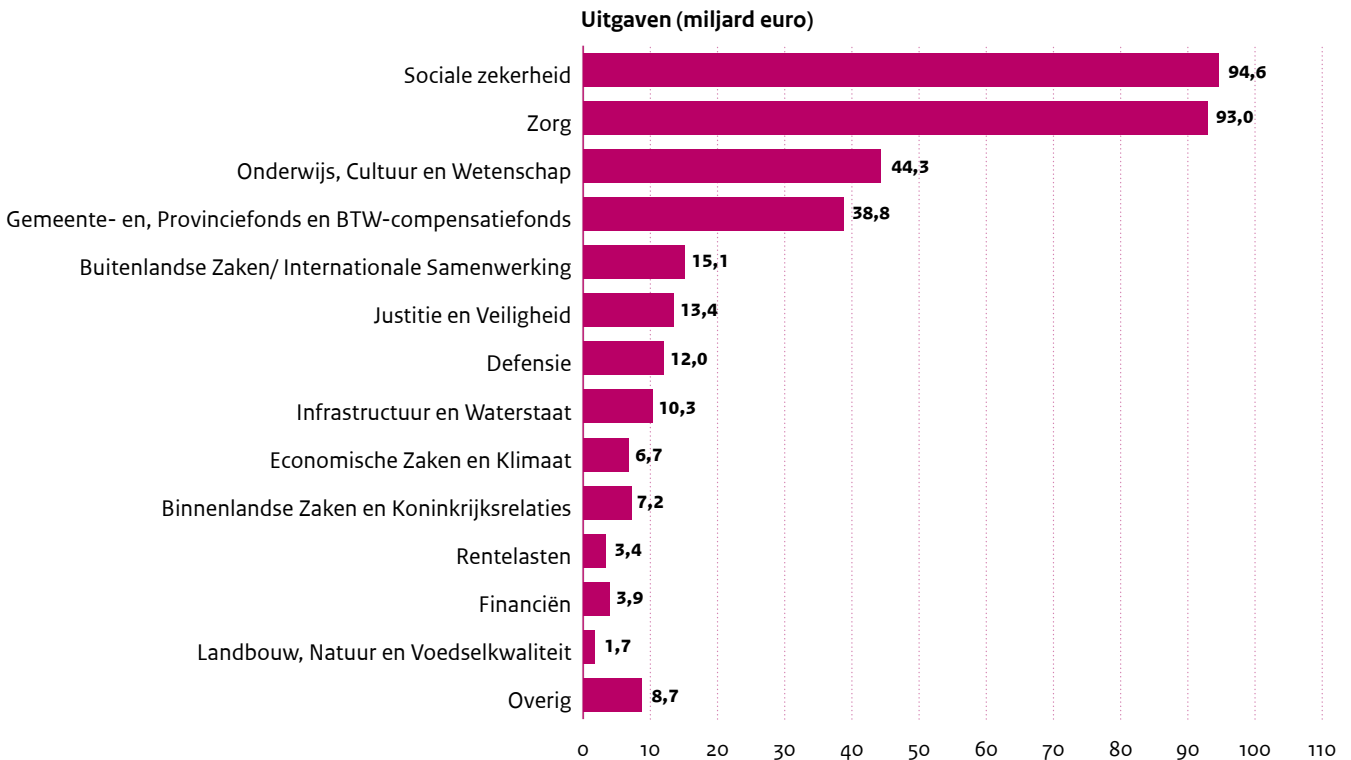
Het kabinet stelt vanaf 2022 100 miljoen euro per jaar beschikbaar voor 10 jaar om in deze periode het totale woningaanbod te vergroten.

Lastenverlichting

Het kabinet verlaagt structureel de lasten met 226 miljoen euro voor koopkrachtverbetering van sociale minima, eenverdieners en gezinnen. Daarnaast verlaagt het kabinet vanaf 2022 de verhuurderheffing met 30 miljoen euro per jaar.

Uitgaven en inkomsten Rijksbegroting 2022

Uitdagingen voor de toekomst

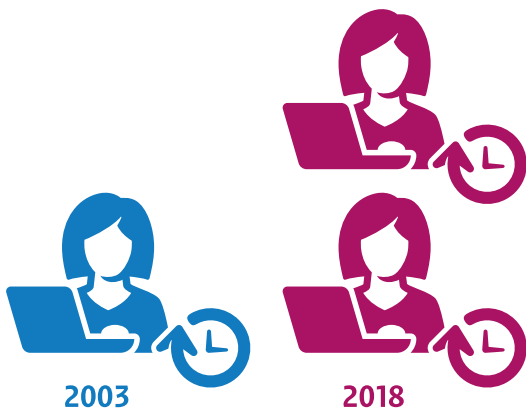
Veel gaat goed in Nederland. Nederlanders zijn gemiddeld gelukkig met hun leven en het bbp per inwoner is een van de hoogste ter wereld. Op verschillende aspecten van brede welvaart scoort Nederland bovengemiddeld binnen Europa. Nergens in de EU weet zo'n groot aandeel van de bevolking de weg te vinden naar de arbeidsmarkt. Desondanks is er een deel van de Nederlandse huishoudens dat minder profiteert van deze

gunstige Ausgangssituation. De coronacrisis heeft een aantal uitdagingen meer zichtbaar gemaakt. Ondanks de belangrijke inspanningen die het kabinet in de afgelopen jaren heeft geleverd, zijn er uitdagingen in Nederland op het gebied van leren, werken, toeslagen, wonen, zorg, veiligheid en klimaat waar nog verdere stappen kunnen worden gezet.

Arbeidsmarkt

Er bestaan verschillen op de arbeidsmarkt tussen werkenden met en zonder een vast contract. Een groep werkenden heeft te maken met toegenomen onzekerheden door de flexibilisering van de arbeidsmarkt. Het gelijker behandelen van verschillende contracten kan volgens de commissie Borstlap voor meer baanzekerheid zorgen.

Aantal flexwerkers is verdubbeld in 15 jaar

Woningmarkt

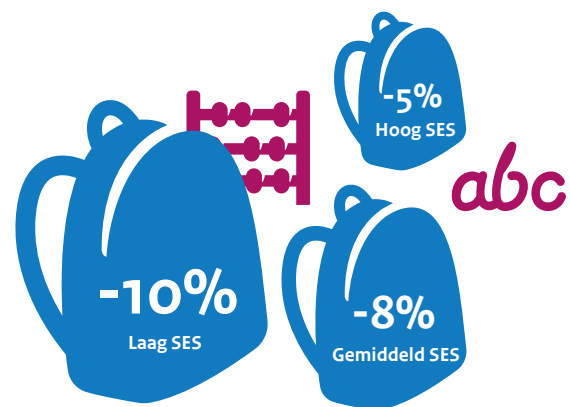
De coronacrisis heeft vooralsnog geen effect op de huizenmarkt. Sinds de start van de crisis (maart 2020) zijn de huizenprijzen met ongeveer 20% gestegen. Het kopen van een huis wordt daarmee moeilijker bereikbaar. Ondanks stappen in de goede richting blijft er ook nog een grote bouwopgave en kan worden nagedacht over verdere stappen om de hypotheekschulden en prijschommelingen te beperken.

Huizenprijzen stijgen ongekend hard

Onderwijs

Het belang van goed onderwijs kan moeilijk worden overschat. Het niveau van het onderwijs in Nederland is hoog, maar staat al langer onder druk en het blijft dan ook belangrijk om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren. Zo zien we dat niet alle leerlingen even goed meekomen en internationaal verliezen we terrein. Het aantal en de kwaliteit van leraren en schoolleiders heeft de hoogste prioriteit, want goed onderwijs begint bij hen.

Kinderen met een lagere sociaaleconomische achtergrond raken door corona verder achterop

Toeslagen

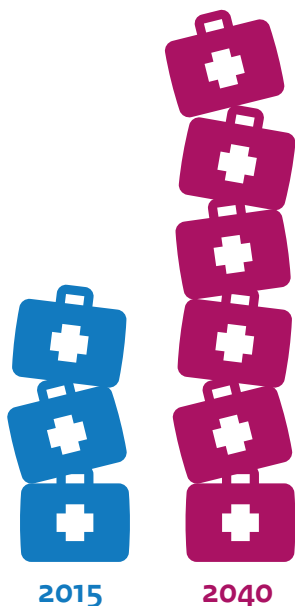
De problemen met de kinderopvangtoeslag hebben ingrijpende gevolgen gehad voor de ouders en kinderen die ermee te maken kregen. Een eenvoudiger toeslagenstelsel biedt meer zekerheid voor huishoudens. In de Eindrapportage Alternatieven voor het toeslagenstelsel is naar het hele toeslagenstelsel gekeken. Het rapport biedt opties om het stelsel te vereenvoudigen.

Eenvoudiger toeslagenstelsel geeft meer zekerheid voor huishoudens

Zorg

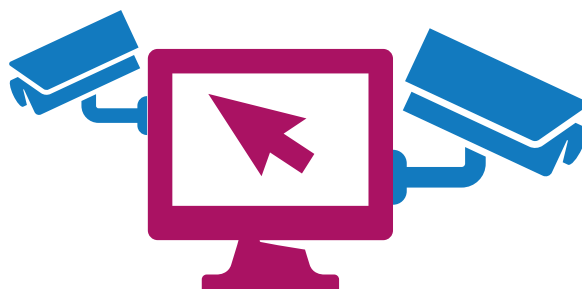
De coronacrisis heeft het belang van goede zorg laten zien. De Nederlandse zorg is zeer toegankelijk en is van hoog niveau. Het is een uitdaging om dit in de toekomst zo te houden. Bij ongewijzigd beleid blijven de uitgaven in de toekomst groeien, onder andere door de vergrijzing. Nu al beslaan de zorguitgaven 26% van de totale begroting. We hebben in Nederland veel over voor goede zorg, maar willen ook andere voorzieningen in stand houden. Dit kan op verschillende manieren, zoals blijvend aandacht geven aan een gezonde levensstijl, beheersing van de kosten en de manier van werken binnen de zorg.

In 25 jaar verdubbelen de uitgaven voor zorg

Veiligheid

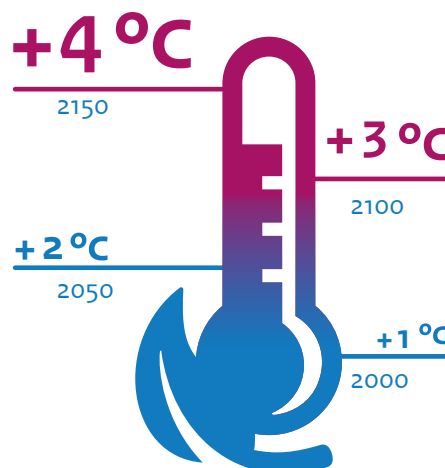
Veiligheid is een noodzakelijke voorwaarde voor brede welvaart en om die reden een kerntaak van de overheid. Een goed functionerende rechtsstaat is essentieel. Recente gebeurtenissen stellen de weerbaarheid van onze rechtsstaat op de proef. Veiligheid gaat om meer dan het aanpakken van criminaliteit. Ook internationale ontwikkelingen hebben potentieel grote gevolgen voor onze veiligheid. Nederland werkt hieraan, samen met onze Europese en internationale partners en bondgenoten.

Een veilige en goed functionerende rechtsstaat is van groot belang

Klimaat

Klimaatverandering raakt ons allemaal. De opwarming van de aarde heeft inmiddels merkbare gevolgen, ook in onze omgeving. Het kabinet heeft al belangrijke stappen gezet richting een duurzaam Nederland en kondigt met deze begroting extra maatregelen aan, maar er is meer nodig. Om de opwarming van de aarde te beperken tot 2°C heeft Nederland samen met de andere lidstaten van de Europese Unie afgesproken om tegen 2050 de transitie te maken naar een klimaatneutrale samenleving. Om dit doel te bereiken zijn verdere keuzes, investeringen en Europese samenwerking essentieel.

Zonder snelle transitie warmt de aarde fors op